

**בבית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו
בפני הנשיא התורן מ' קנת**

המבקשת: יינות יקבי לטרון מ. ב. בע"מ

נגד

1. המשיבים: מנזר לטרון
2. אלי קורבזיה אב מנזר לטרון
3. איב דה ברוקר אב מנזר לטרון

טענו:

למבקשת: טוכמינץ
למשיבים: סוכובולסקי

ה ח ל ט ה

בתאריך 1.2.71 מינה המנזר, הקרוי מנזר לטרון, את האחים מנץ להיות סוכניו הבלעדיים לשיווק יינות ומשקאות מתוצרת המנזר. ההסכם בכתב בעניין זה נחתם על ידי האב קורבזיה שהיה ראש המנזר עד לפברואר שנה זו. ראש המנזר החדש הוא איב דה ברוקר. המבקשת היא חברת יינות יקבי לטרון מ.ב. בע"מ. לפי החוזה מונתה המבקשת הידועה בקיצור בשם האחים מנץ להיות סוכניהם לשווק יינות מתוצרת המנזר בישראל, להוציא את ירושלים המזרחית ואת הקהילות הדתיות הנוצריות בישראל. האחים מנץ נתמנו כסוכנים בלעדיים לשיווק היינות הנ"ל לחוץ לארץ למעט ארצות ערב וצרפת. תוקף החוזה נקבע לחמש שנים וניתנה זכות לסוכנים לחדשו לתקופה נוספת של חמש שנים. באותו זמן עדיין לא הייתה חברת האחים מנץ רשומה אך אין טענה שהחברה לא היא בעלת הסוכנות הנדונה. ב - 19.5.71 (לפי נספח ב' לבקשה) מסר האב קורבזיה אישור שאיננו מתנגד שהסוכנים שלהם בתל-אביב ירשמו את חברתם בעירבון מוגבל תחת השם יינות לטרון יחד עם שמם. מאז החוזה ועד היום הפיצה המבקשת את תוצרת המנזר. היא עשתה פרסומת רחבה, התקשרה עם סוכני משנה, רכשה בקבוקים, שכרה חנויות ורהטה אותן, כוננה תצוגה מתמדת של משקאות המופקים כנ"ל, הדפיסה עלונים, השתתפה בתערוכות ליינות ומשקאות חריפים בחו"ל והציגה בהם את תוצרת המנזר, וגרמה להסתלקות הרבנות הראשית למחוז תל-אביב מהתערבותה בשיווק מוצרים שמשווקת החברה אשר אין בהם כוהל ענבים. היקף המכירות של תוצרת המנזר היה באופן ממוצע כ - 170,000 ל"י לשנה, ובעת האחרונה היה היקף המכירות כמה מונים גדול יותר.

מתברר שהמנזר המשיך למכור יינות ומשקאות במנזר - עובדה שגרמה מחלוקת והתכתבות בין הצדדים במשך כל השנים. ראש המנזר טען כי המבקשת לא קיימה את הסעיפים 3, 6 ו-9 של החוזה.

בתאריך 10.10.75, שלחה המבקשת למנזר מכתב ובו היא מודיעה על כוונתה להאריך את תוקף החוזה ל - 5 שנים נוספות בהתאם לסעיף 5 של החוזה. ראש המנזר דרש כתנאי מוקדם למו"מ, כי החברה תשנה את אופן תשלומיה, ראה נספח כ"ב לבקשה. מכתב המנזר נושא תאריך 13.11.75, ונראה שמאז עיכבו אנשי המנזר את המכירות למבקשת לפי הזמנותיה (ראה נספח כ"ג מתאריך 7.12.75). ב - 1.12.75 הודיעה המבקשת על הארכת החוזה ל - 5 שנים נוספות (מוצג כ"ד). האב קורבזיה שלח את תשובתו ב - 8.1.76 ודרש קיום תנאים מוקדמים לחידוש החוזה. נציגי המנזר לא כיבדו הזמנה מ - 9.2.76 וסירבו להכיר בהמשך תקפו של החוזה. המנזר הציע חתימת חוזה חדש שאת הצעתו הוא שלח למבקשת (נספח כ"ז). לפי הצעת החוזה נעשו שינויים רבים שהם בסטייה מתנאי החוזה המקורי משנת 1971. עו"ד טוכמינץ, ב"כ המבקשת, שלח מכתב בתאריך 3.3.76 ובו הביע התמרמרות על רצון המנזר לשנות מן התנאים, אך המנזר ענה במכתב מ - 10.3.76 (מוצג ל') שמאחר ולא הייתה תגובה מצד המבקשת בקשר לסיכום החשבון כפי שזכר במכתב (מוצג כ"ח) מ - 18.2.76, הם "מסיימים בזה". הכוונה הייתה לתשלום בעד האספקה של חודש ינואר 1976 (ראה מוצג ל"א מ - 10.3.76). המנזר נתן למבקשת זמן עד 15.3.76 לשלם את המגיע, אחרת יהיו משוחררים מהחוזה הבלעדי. המבקשת טוענת ומר נפתלי מנץ הצהיר בשבועה, כי החשבון שולם תוך תקופת הארכה. הפיגור בפירעון הוסבר בשיבושים שחלו עקב סירוב המנזר לספק סחורה לפי ההזמנות. המנזר ענה במכתב מ - 17.3.76 כי לפי סעיף 5 לחוזה נקבעו התנאים לחידוש החוזה.

על סמך סירוב המנזר לחדש את החוזה או לספק תוצרת לפי תנאי החוזה, הוגשה בקשה זו. המבקשת חוששת פן יעביר המנזר את הזכויות לגוף אחר וכן חוששת מנישולה מזכויותיה החוזיות. הבקשה היא לאסור על המשיבים למכור או לשווק מלבד באמצעות המבקשת, את תוצרתה (מחוץ למקומות שהוצאו מתחולת החוזה) וזאת עד למתן פסק דין בתביעה.

על סמך תקציר העובדות דלעיל השאוב מתצהירו של מנהל המבקשת, עלי לבחון את טענות המנזר. המבקשת ביקשה ביצוע בעין של החוזה וגם צו מניעה, אולם לפי המבוקש בבקשה בפני הצו המבוקש הוא לא צו עשה אלא צו אל תעשה, דהיינו לאסור על המנזר למכור יינות ומשקאות במקומות שהמנזר התחייב בחוזה שלא למכור. יוצא שאם המנזר ואנשיו יבחרו לסגור את היקבים שלהם או שיבחרו למכור משקאות רק לירדן, לירושלים המזרחית ולקהילות הנוצריות או לסוכן בצרפת, הרי שלא יהיו מכירות כאלו או סגירת היקבים, הפרות של תנאי הסכם הסוכנות, אפילו לפי פירושי המבקשת.

השאלה העיקרית בסעד ביניים היא אם המבקשת הוכיחה זכות לכאורה הראויה להגנה על ידי צו מניעה. ב"כ המנזר שלל דבר זה והסתמך על פסקי דין ואסמכתאות הדנים באי התערבות בית המשפט כשדנים במקרה בו בית המשפט נדרש לבצע פיקוח מתמיד או מקרה שבו נדרש מנתבע לבצע שירות אישי. כך נטען כי החוזה מטיל הגבל עסקי.

יתכן ויהיה צורך בהמשך הדברים להבחין בין מקרה שבו מוסר הסוכנות (המנזר) חפץ להסתלק מן ההסכם תוך תקופת הסוכנות ובין מקרה כמו כאן, שבו מוסר הסוכנות איננו חפץ להמשיך במסירת הסוכנות לאחר תום תקופת החוזה. בהנחה שהמקרה הוא המקרה הראשון, דהיינו הפרת ההסכם תוך תקופת ההסכם, הרי אין לפרש חוזה סוכנות כמטיל הגבל עסקי מעיקרא. אם כך יוחלט, יצא שאין איש רשאי למסור סוכנות בלעדית לאחר למכירה או להפצה

שעל ידי כך נשללת מאותו יצרן האפשרות למכור סוכנות דומה לסוכן אחר. חוק ההגבלים העסקיים לא התכוון לכך. ההגדרה של "הסדר כובל" איננה חלה במקרה כזה כי הסוכן מבצע את עסקי היצרן והיצרן מקבל תמורה שוטפת בעד פעילות זאת. אנו באים לטיבה של ההגנה על הזכות הנטענת.

בדברו על מקרה שאדם העסיק סוכן להפצת מצרך מסוים ולרכישת שוק, תיאר השופט קיסטר, אמנם אגב אורחא, כי סוכנות לאורך ימים מהטיפוס הנ"ל, היא עסק שיש לתת לו תוקף ואם התנו הצדדים כי הסוכן יוכל להעביר את הסוכנות לאחר, לא יוכל המעסיק לסיים את הסוכנות ולקחת את העסק לידי, לאחר שהסוכן השקיע מרצו וכספים בפיתוח העסק. (ראה ע"א 80/71 מושיב כ' פז גז חברה לשיווק בעמ, פד' כו (1) 360, 363).

סוכנות בלעדית הנוצרת על ידי קשר חוזי יוצרת זכויות לסוכן שאין לבטלן תוך תקופת החוזה במחיר-יד אחת. סוכנות בלעדית לאורך ימים מצריכה השקעה של עמל וממון ואין זה צודק או אפילו חוקי להרשות לצד אחד הוא המעסיק, להסתלק באורח חד צדדי מן ההסכם. לפיכך לכאורה זכותו של הסוכן ראויה להגנה.

אין בפנינו מקרה של מתן שירות אישי כפי שנטען על ידי ב"כ המנזר. צו המניעה הנדרש כאן הוא צו על דרך האסור, כלומר שהמנזר לא ימכור את תוצרתו לאותם האנשים ובאותם מקומות שהוא התחייב לא למכור בהם או להם. אינני דן בבקשה לביצוע בעין אך לכאורה גם אילו היה המדובר בביצוע בעין גם אז אין במתן צו משום כפייה אישית אלא במתן צו בהספקת תוצרת לסוכן בלבד במקום לאחרים אלא אם כן הפסיק המנזר את הייצור בכלל. ייאמר כי כל צו מניעה מהווה כפייה אישית, אולם לא כפייה של עשיית שירות אישי כגון עובד אצל מעביד.

טענה משפטית נוספת של ב"כ המנזר היא שחוזה לא נכרת כיוון שהמנזר איננו אישיות משפטית.

בחקירתו הודה האב קורבזיה שחתימתו מחייבת את המנזר. הוא אמר (עמ' 7) כי ראש המנזר ביחד עם מועצה של חמישה נזירים דנים בעניינים הכלכליים של המנזר ומחליטים. המועצה יכולה להסמיך את ראש המנזר או את הכלכלן לחתום על חוזה. מכאן ניתן להסיק כי, בצד הכלכלי של עיסוקי המנזר, המנזר מורכב מאנשים אשר מסרו את ניהול העניינים שלהם לראש המנזר וזה פועל ביחד עם המועצה שלו, ולכן פעל ראש המנזר כשליח כל אותם הנזירים, כל אחד באופן אישי והחוזה מחייב אותם מבחינת הרכוש של המנזר שהוא רכוש כולם. אף שהדבר לא פורש בעדויות בעל פה, ניתן להסיק מהמסמכים כי ראש המנזר רשאי היה לטפל ברכוש המנזר ובזכויותו כאילו היה גוף משפטי אך לא לשעבד את רכושו ואת זכויותיהם האישיים של הנזירים כל אחד באופן אישי. במקרה כזה ראש המנזר מילא תפקיד ייצוגי והוא רשאי לתבוע בשם חברי המנזר במעמד זה ולכן הוא גם יכול ברשות בית המשפט להיות נתבע במעמד זה: התקנה 28 לתקנות סדר הדין האזרחי תשכ"ג - 1963 מאפשרת התייצבות נתבע אחד בשם כל שאר הנתבעים אם קיבל הוראה בכתב מידי כל שאר הנתבעים. חבר אנשים שלא נתאגד אינו יכול להיתבע לדין (זוסמן סדר דין אזרחי, מהדורה שנייה סוף עמוד 65). אך נראה שהוא הסכים להחלטת בית המשפט המחוזי בחיפה בע"א 90/52 חברה חלקה 32 נ' בני עקיבא, פ"מ ח 405, 410: תקנה 29 לתקנות סדר הדין האזרחי 1963 קובעת:

(א) היה מספר המעוניינים בתביעה אחת גדול, יכולים מקצתם, לבקשת תובע אם הם תובעים, או לבקשת תובע או נתבע אם הם נתבעים וברשות בית המשפט או הרשם - לייצג באותה תובענה את כל המעוניינים...

(ב) כל מי שמיוצג בתובענה כאמור בתקנה (א) רשאי לבקש מבית המשפט או מהרשם לעשותו בעל דין בה.

מהנ"ל אני בא למסקנות הבאות:

- (א) המנזר איננו יכול להיתבע לדין.
- (ב) שני המשיבים האחרים יכולים להיתבע לדין.
- (ג) התובעת רשאית לבקש כי הנתבעים 2-3 ייצגו את כל חברי המנזר שבשםם נעשתה ההתקשרות אם כי הדבר לא פורש בהסכם.
- (ד) כל חבר מנזר יוכל בכל עת לבקש שיצורף אישית כבעל דין.
- (ה) התובעת יכולה לבקשת את צרוף כל חברי המנזר כנתבעים או כמשיבים.
- (ו) בקשת התובעת יכולה להיעשות בכל שלב של הדיון.
- (ז) אם צורפו כל המעוניינים כנתבעים, יכול נתבע כל שהוא להרשות לנתבע אחר להופיע בשמו.

לפי מסקנות אלו, והעדות שנשמעה על אופן ניהול העסקים במנזר דרך המועצה והאקונום, החלטתי היא ששני ראשי המנזר, הקודם והנוכחי, מייצגים את כל חברי המנזר ואני מקבל את סיכומי הטענות של ב"כ התובעת כבקשה להרשות זאת. לכן מבחינת כוחו המחייב של החוזה, עלי להחליט, הכל לצורך הבקשה שבפני כי האב קורבזיה ייצג את כל חברי המנזר (ראה בספרו של, Lloyd, On unincorporated associations 1938, עמ' 136).

כאמור, גם מבחינות אחרות פרוצדורליות, הנתבעים מחוץ למנזר, מייצגים את כל חברי המנזר. המנזר עצמו איננו יכול להיתבע מפני שהוא איננו אישיות משפטית.

לעצם העניין טענו בשם המנזר כי המבקשת אשמה בכמה הפרות חוזה, דהיינו, אחר בתשלומים, לא הפקידו ערבות, לא יצרו מחזור מתאים, הדפיסו מדבקות לבקבוקים בניגוד לחוזה או שלא בהתאם לחוזה, הפקיעו שערים, ניהלו מאבק נגד הרבנות. כן טענו שהמנזר לא הסתלק ממש מהחוזה.

במידה ואחדות מן הטענות עולות לכדי הוכחת הפרת חוזה, הרי אילו היה הדבר קורה תוך תקופת החוזה והתובעת הייתה מוכיחה ויתור מצד המנזר על ידי שתיקה, קרוב לודאי שהייתי מחליט שאכן המנזר ויתר והוא מנוע מלבקש את ביטול החוזה או להסתלק ממנו. אזכיר לדוגמא את המדבקות שלא הודפסו בהתאם למוסכם, הרי המנזר בעצמו הדביק את המדבקות אי יצירת מחזור מתאים - הרי המנזר שתק ולא נקט בצעדים במשך זמן רב; בעניין שיקים שלא כובדו, גם בעניין זה הייתה עילה טובה למנזר לפעול נגד המבקשת לכל הפחות בקשר לשיק אחד על סך 73,959 ל"י שביחס אליו אמר מנהל התובעת שהוא בטל אותו בעדנא דריתחא. מנהל המבקשת גם הודה שבשנה הראשונה הפקיע שערים. המנזר נתבע לדין ושילם קנסות ומעשה המבקשת לא היה בהתאם לחוזה.

השיקולים הם אחרים כשאני בא לדון בעניין חידוש החוזה לאחר שפג תקפו.

במכתב מוצג ט"ו מ - 5.8.75 מתאונן ראש המנזר על הפרת הסעיפים 3, 6 ו - 9 של החוזה. סעיף 3 דן בצורת המדבקות על הבקבוקים. סעיף 6 דן במחיר הבסיסי של הסחורה. סעיף 9 מסמך את המנזר לבטל את החוזה אם הסוכן (צד א') לא יגיע למחזור מכירות של 150,000 ל"י לשנה לפחות.

כעת כשמדובר על חידוש הסוכנות לחמש שנים נוספות מעלה המנזר את כל טענותיו בעניין ההפרות של תנאי ההסכם: כלומר הפרות של התנאים 3, 6, 8 ו- 9.

אם תוכחנה הפרות אלו הרי, למרות שהמנזר לא ביטל את החוזה תוך התקופה הראשונה של חמש שנים, הוא יהיה רשאי לסרב לחדש את הסוכנות לחמש שנים נוספות לפי התניה בסעיף 5.

אין ספק שהמנזר לא אבה לחדש את החוזה כשפג תקפו והפנה את תשומת הלב לסעיף הדן בזכותו שלא לחדש אם קרו הפרות במשך תקופת החוזה.

האדון קורבזיה סיים את עדותו במלים (ראה עמ' 11 לפרוטוקול): "למרות ההפרות במשך השנים נתנו לדברים לעבור, אך כעת לקראת חידוש התקופה רצינו לשנות התנאים ע"מ שהדבר יוכל להימשך". מכאן אפשר ללמוד שהמנזר לא השלים עם שינוי התנאים, כלומר, עם הסטיות שנעשו במשך כל התקופה. מכל המכתבים עם המנזר לקראת סיום תקופת החוזה ולאחר שפג תקפו - ניתן להסיק שהמנזר ממאן לחדש את החוזה, בכל אופן, לא כפי שכתוב, וזה בגלל הפרות ההפרות החוזרות ונשנות מצד התובעת.

כשנסתיים החוזה ונתעוררה השאלה של חידושו לא היה חייב המנזר לשלוח הודעת ביטול ובודאי שלא היה טעם אחרי עבור תקופת החוזה של 5 שנים לתת ארכה. השאלה שנתעוררה הייתה אם החוזה יחודש אם לאו. לפי תנאי החוזה, עצם אי-קיום התנאים כולם בשלמותם מאפשר למנזר לסרב את חידושו, כלומר, את חידושה של הסוכנות הבלעדית.

אמנם, ב"כ המבקשת טען שנציג המנזר הסכים מדי פעם לסטיות מן הכתוב בחוזה, אולם, טענות על הסכמה לסטייה כלשהי אין פירושה הסכמה להמשך הסטיות בעתיד.

יתר כל כן, אי נקיטת פעולות בקשר לביטול הוראת תשלום של צ'ק או בקשר למדבקות או בקשר לאי ספיקת המחזור, או אי המצאת ערבות - כל אלה אינם יכולים להביא לעולם תניות חדשות.

כל זמן שהחוזה היה בתוקף, סבל המנזר את הסטיות בסבלנות עד לסיום התקופה, וכעת כשהם למודי ניסיון לא נראה שהם מנועים או שיש למנעם מלסגת ולסרב לחדש חוזה שבקיום תנאיו התובעת נכשלה. החידוש היה מותנה, והתנאי לא קיים. תנאי יסודי של החוזה. דרך סעיף זה נהפכים כל שאר התנאים וקיומם לתנאים יסודיים.

לכן אני מוצא שנתערערה טענת הזכות הלכאורית של המבקשת ואני דוחה את הבקשה לצו מניעה זמני, עם הוצאת ושכר עו"ד לזכות המשיבים 2 ו- 3 בסך 500 ל"י (חמש מאות).

ניתן היום, 31.5.76.